

ПІДСУМКИ КОНФЕРЕНЦІЇ

СТІЙКІСТЬ ЧЕРНІГІВЩИНИ: людиноцентрична відбудова та партнерство у воєнний період

Громадська організація «Центр Добрович»

Чернігів 2026

ЗМІСТ

Вступ	3
 Розділ 1	
Стійкість та людиноцентрична відбудова у воєнний період Напрацювання панельної дискусії	4
Стратегічні міркування: посилення стійкості та людиноцентричного відновлення через партнерство	7
Як громадам ефективно взаємодіяти з міжнародними партнерами у процесі відновлення	10
Тактичні рекомендації	10
Стратегічні рекомендації	11
 Розділ 2	
Освіта і бізнес – синергія для відновлення і розвитку Напрацювання панельної дискусії	12
Стратегічні міркування: синергія освіти та бізнесу як основа відновлення та конкурентоспроможності регіону	15
Як посилити синергію освіти та бізнесу для відновлення і розвитку регіону	17
Тактичні рекомендації	17
Стратегічні рекомендації	18
Контакти	19

ВСТУП

Повномасштабна війна докорінно змінила умови життя та розвитку громад Чернігівщини. В умовах постійних безпекових викликів, демографічних втрат і економічної невизначеності громади змушені одночасно реагувати на кризу та закладати основу для довгострокового відновлення і розвитку.

Ця брошура узагальнює напрацювання панельних дискусій, що відбулися в межах конференції, присвяченої питанням стійкості та людиноцентричної відбудови регіону у воєнний період. У центрі уваги – практичний досвід громад, роль партнерства, розвиток людського капіталу та пошук рішень, які дозволяють поєднувати короткострокові потреби з довгостроковими стратегічними цілями.

Конференція «Стійка Чернігівщина: відновлення через партнерство» відбулася 9 грудня в Чернігові та об'єднала понад 80 учасників – представників територіальних громад, органів місцевого та регіонального врядування, громадянського суспільства, бізнесу, освітніх установ і міжнародних партнерів. Діалог між цими стейкхолдерами став основою для спільного осмислення викликів і формування підходів до посилення стійкості регіону

Матеріал структурований навколо двох ключових тематичних блоків. Перший зосереджений на питаннях стійкості громад, інтеграції безпеки та розвитку, ролі міжнародних партнерів, соціальної згуртованості й участі людей у процесах відбудови. Другий блок присвячений синергії освіти та бізнесу як основі розвитку людського капіталу, економічного відновлення та конкурентоспроможності регіону.

Окрему увагу приділено стратегічним міркуванням і рекомендаціям, які ґрунтуються на вже наявних практиках і досвіді громад. Запропоновані підходи не претендують на вичерпність, але окреслюють напрями, в межах яких наявні ініціативи можуть бути посилені, масштабовані або доповнені новими рішеннями.

Брошура адресована представникам органів місцевого самоврядування, громадянського суспільства, бізнесу, освітніх закладів, міжнародним партнерам, а також усім, хто зацікавлений у відновленні Чернігівщини на засадах партнерства, довіри та людиноцентричності.

СТІЙКІСТЬ ТА ЛЮДИНОЦЕНТРИЧНА ВІДБУДОВА У ВОЄННИЙ ПЕРІОД: НАПРАЦЮВАННЯ ПАНЕЛЬНОЇ ДИСКУСІЇ

Панельна дискусія була присвячена розгляду того, як громади Чернігівщини в умовах війни поєднують безпекові рішення з довгостроковими цілями розвитку. Обговорення засвідчило, що безпека і розвиток у воєнний період перестають бути альтернативами та дедалі більше розглядаються як взаємопов'язані складові стійкості громад.

»» Поєднання безпекових рішень із довгостроковим розвитком громад

Досвід громад Чернігівщини показує, що в умовах війни безпека і розвиток перестають бути альтернативами. Навпаки - саме їх поєднання стає основою стійкості. Громади вимушені одночасно:

- реагувати на безпекові загрози (обстріли, перебої з енергопостачанням, ризики для критичної інфраструктури),
- і закладати фундамент майбутнього розвитку – економічного, соціального, освітнього.

Ключовим підходом стало вбудовування безпеки у довгострокові рішення:

- укриття та резервні системи проєктуються разом з громадськими просторами;
- енергетична автономність (генерація, альтернативні джерела) розглядається як інвестиція у розвиток, а не лише кризовий захід;
- відновлення інфраструктури здійснюється за принципом «краще, ніж було», з урахуванням нових стандартів і потреб.

Таким чином, стійкість ДО Перемоги (адаптація і захист) поступово переходить у стійкість ПІСЛЯ Перемоги – стратегічну модернізацію громад.

»» Інтеграція людиноцентричності у планування відбудови

Людиноцентрична відбудова в громадах Чернігівщини перестала бути декларацією - вона проявляється у конкретних управлінських рішеннях.

Головна зміна полягає у зміщенні фокусу:

- від «об'єктів» – до якості життя людей;
- від формального планування – до участі жителів.

Людиноцентричність реалізується через:

- збереження безперебійного доступу до базових послуг (медицина, освіта, соціальна підтримка) як умови утримання людей у громадах;
- регулярну комунікацію влади з жителями, бізнесом, громадськими організаціями;
- врахування потреб різних груп – ВПО, ветеранів, людей старшого віку, молоді.

Важливо, що жителі вже відчувають зміни зараз, а не лише в перспективі:

- швидше реагування на запити жителів;
- більша відкритість рішень;
- відчуття спільної відповідальності за майбутнє громади.

Саме довіра між владою і громадою була визначена як базовий ресурс стійкості.

»» Роль міжнародних партнерів і міжмуніципальної співпраці

Учасники панелі наголосили: міжнародні партнери є ефективними тоді, коли вони:

- не замінюють місцеву ініціативу,
- а підсилюють локальні рішення і спроможності.

Найбільш результативними виявились формати співпраці, де міжнародна підтримка поєднує:

- фінансові ресурси,
- експертизу,
- доступ до мереж, технологій і стратегічного мислення.

Особливу роль відіграє міжмуніципальна співпраця:

- обмін досвідом між громадами,
- спільні проекти,
- солідарність між територіями різного масштабу.

Такий підхід дозволяє прискорити людиноцентричну відбудову і уникати фрагментованих рішень.

»» Соціальна згуртованість як основа стійкості

Одним із найсильніших висновків панельної дискусії стало усвідомлення, що стійкість громад формується не лише інфраструктурно, а передусім соціально.

Приклади справжньої соціальної згуртованості в громадах виникають там, де:

- є горизонтальні зв'язки між людьми;
- розвинене громадянське суспільство;
- підтримується культура взаємодопомоги і солідарності.

Війна загострила ці процеси, але водночас стала каталізатором:

- об'єднання жителів навколо спільних викликів;
- появи нових локальних ініціатив;
- посилення ролі організацій громадянського суспільства як посередників між владою і людьми.

Соціальна згуртованість була визначена не як «м'який фактор», а як критичний елемент безпеки і відновлення.

»» Молодь, волонтери та локальні ініціативи: рушії стійкості

Окрему увагу учасники приділили ролі молоді, волонтерів і локальних ініціатив, які:

- підтримують життєздатність громад у кризі;
- формують нову культуру участі та відповідальності;
- поширюють історії стійкості як альтернативу наративу вразливості.

Молодь і волонтери формують:

- динаміку змін у громадах,
- середовище довіри,
- простір взаєморозуміння між локальним і міжнародним рівнями.

Підтримка цих груп розглядається як інвестиція у майбутнє регіону, а не тимчасовий соціальний захід

»» Висновок

Стійкість Чернігівщини у воєнний період – **це поєднання безпеки, людиноцентричності та партнерства**, де громади, влада, громадянське суспільство, бізнес і міжнародні партнери є рівноправними учасниками відновлення.

Саме такий підхід створює основу для сталого розвитку регіону – не лише після Перемоги, а вже сьогодні.

СТРАТЕГІЧНІ МІРКУВАННЯ ПОСИЛЕННЯ СТІЙКОСТІ ТА ЛЮДИНОЦЕНТРИЧНОГО ВІДНОВЛЕННЯ ЧЕРЕЗ ПАРТНЕРСТВО

Подані нижче міркування не є вичерпним переліком дій, а окреслюють напрями, в межах яких наявні практики можуть бути подальше поглиблені та масштабовані, а також сформовані нові.

»» Інтеграція безпеки та розвитку на місцевому рівні

Досвід громад Чернігівщини свідчить про доцільність інтегрованих підходів, які поєднують питання безпеки, готовності до криз і довгострокового розвитку в межах єдиної рамки планування та програмування.

Чому це важливо:

Органи місцевого самоврядування працюють в умовах, де реагування на кризу і стратегічне планування відбуваються паралельно. Гнучкі та інтегровані підходи дозволяють підвищити як ефективність, так і сталість рішень.

Подальший розвиток цих підходів можливий через:

- підтримку багаторічних і гнучких програм, що поєднують гуманітарні, відновлювальні та розвиткові цілі;
- створення умов для інтеграції безпекових і кризових компонентів у проєкти розвитку та відбудови;
- узгодження інвестицій у відновлення з принципами «відбудувати краще, ніж було» та стандартами ЄС з ранніх етапів.

»» Розвиток людиноцентричного врядування та безперервності послуг

Людиноцентричні підходи до врядування відіграють ключову роль у підтримці соціальної стабільності та довіри в умовах воєнного відновлення.

Чому це важливо:

Безперебійне надання базових послуг (медицина, освіта, соціальний захист) є не лише гуманітарною потребою, а й важливою передумовою утримання населення та довгострокового розвитку громад.

Подальший розвиток цих підходів можливий через:

- підтримку ініціатив, спрямованих на збереження доступності та якості основних послуг у кризових умовах;
- розвиток та посилення форм участі жителів, організацій громадянського суспільства та бізнесу в плануванні відновлення;
- розвиток управлінських практик, заснованих на прозорості, підзвітності та чутливості до потреб громад.

»» Посилення інституційної спроможності на місцевому рівні

Стійкі результати відновлення безпосередньо пов'язані зі спроможністю та безперервністю роботи місцевих інституцій.

Чому це важливо:

Інвестиції в розвиток спроможності органів місцевого самоврядування та громадянського суспільства мають довготривалий ефект і сприяють відповідальності та локальному володінню процесами.

Подальший розвиток цих підходів можливий через:

- навчання, менторство та обміни для представників ОМС і громадських організацій;
- розвиток механізмів координації міжнародної співпраці на місцевому рівні;
- підтримку інституційної сталості в межах багаторічних програм.

»» Сприяння міжмуніципальній та територіально орієнтованій співпраці

Міжмуніципальна співпраця є перспективним інструментом підвищення стійкості, ефективності та територіальної згуртованості.

Чому це важливо:

Менші або ресурсно обмежені громади отримують додаткові переваги від спільних рішень, координації та колективної взаємодії з міжнародними партнерами.

Подальший розвиток цих підходів можливий через:

- спільні проєкти за участі кількох громад;
- регіональні платформи для обміну досвідом та координації;
- територіально орієнтовані підходи, узгоджені з принципами політики згуртованості ЄС.

»» Визнання соціальної згуртованості як стратегічного чинника стійкості

Соціальна згуртованість є критично важливим, хоча часто недооціненим, елементом стійкості громад.

Чому це важливо:

Громади з високим рівнем соціального капіталу, довіри та громадянської активності демонструють більшу здатність до адаптації та відновлення в кризових умовах.

Подальший розвиток цих підходів можливий через:

- підтримку організацій громадянського суспільства, що виступають посередниками між владою та жителями;
- розвиток ініціатив, спрямованих на розвиток горизонтальних зв'язків і участі громадян;
- інтеграції показників соціальної згуртованості у програми відновлення та оцінки їх впливу.

»» Підтримка молоді, волонтерів і локальних ініціатив

Молодь, волонтери та локальні ініціативи є важливим довгостроковим ресурсом демократичної стійкості та розвитку людського капіталу.

Чому це важливо:

Окрім реагування на кризу, ці групи сприяють формуванню нової культури участі, відповідальності та довіри в громадах.

Подальший розвиток цих підходів можливий через:

- залучення молоді до процесів місцевого врядування та планування відновлення;
- підтримку громадських і волонтерських ініціатив із потенціалом масштабування;
- програми міжнародного обміну та навчання для молодих лідерів і громадських активістів.

»» Розвиток моделей відновлення, заснованих на партнерстві

Партнерські моделі відновлення є особливо ефективними в умовах високої невизначеності та динамічних змін.

Чому це важливо:

Спільно створені ініціативи, які поєднують локальні знання та міжнародну експертизу, зазвичай є більш адаптивними, довіреними та сталими.

Подальший розвиток цих підходів можливий через:

- залучення місцевих зацікавлених сторін на ранніх етапах розробки програм;
- підтримку довгострокових партнерств, що виходять за межі окремих проектних циклів;
- сприяння доступу громад до міжнародних мереж, експертизи та стратегічного діалогу.

»» Спільне стратегічне бачення

Досвід Чернігівщини демонструє, що стійкість формується через інтеграцію безпеки, людиноцентричного врядування та партнерського підходу, який посилює локальну спроможність, довіру та соціальну згуртованість.

ЯК ГРОМАДАМ ЕФЕКТИВНО ВЗАЄМОДІЯТИ З МІЖНАРОДНИМИ ПАРТНЕРАМИ У ПРОЦЕСІ ВІДНОВЛЕННЯ

Цей розділ деталізує практичні інструменти реалізації стратегічних підходів, викладених у попередньому блоці, з фокусом на ролі громад у міжнародній співпраці.

»» Вихідні принципи взаємодії громад з міжнародними партнерами

Ефективна співпраця з міжнародними партнерами в процесі відновлення має ґрунтуватися на таких принципах:

- Партнерство, а не донорство — міжнародні організації розглядаються як співтворці рішень, а не лише джерело ресурсів
- Людиноцентричність — проєкти відновлення мають виходити з реальних потреб жителів громад
- Довгостроковість — баланс між кризовою допомогою та стратегічним розвитком
- Прозорість і довіра — відкритість процесів планування, реалізації та звітності
- Інституційна спроможність громад — наявність відповідальних структур і підготовлених кадрів

Ці принципи були визначені учасниками конференції та лягли в основу рекомендацій.

ТАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

короткострокова перспектива: 6–18 місяців

»» Інституціоналізація міжнародної співпраці на рівні громад

- Створити або посилити офіси / координаторів міжнародної співпраці в громадах
- Забезпечити постійну підтримку контактів з міжнародними партнерами та адвокацію інтересів громад на міжнародному рівні
- Визначити чіткі точки входу для донорів (контактні особи, англomовні профілі громад)

»» Підготовка «зрозумілих продуктів» для партнерів

- Формувати короткі профілі громад, інвестиційні та проєктні пропозиції
- Акцентувати не лише на проблемах, а й на готових рішеннях та локальних спроможностях
- Використовувати англomовні матеріали та візуальні формати (каталоги, презентації)

»» Підвищення компетенцій місцевих команд

- Навчання спеціалістів ОМС та ОГС з:
 - роботи з донорами
 - підготовки грантових заявок
 - управління міжнародними проєктами
- Стажування та обміни для громадських і муніципальних фахівців

»» Швидкі спільні проєкти з високою видимістю

- Реалізація малих, але відчутних для людей проєктів:
 - освіта, медицина, безпека

- підтримка ВПО, ветеранів, молоді
- Спільна комунікація результатів з міжнародними партнерами як історій успіху

СТРАТЕГІЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

середньо- та довгострокова перспектива: до 2030 року

»»» Перехід від проєктної до програмної співпраці

- Формування регіональних програм відновлення, узгоджених з громадами та міжнародними партнерами
- Залучення донорів не лише до фінансування, а й до:
 - стратегічного планування
 - експертизи
 - оцінки впливу

Цей підхід був визначений як ключовий для стійкого відновлення регіону

»»» Інвестиції в людський капітал як основу партнерства

- Пріоритизація проєктів у сферах:
 - освіти та перекваліфікації
 - розвитку молоді
 - підтримки активних громадян
- Поєднання міжнародної допомоги з локальними освітніми та бізнес-ініціативами

Людський капітал визначено найстійкішим вкладенням у відновлення регіону

»»» Розвиток міжмуніципальної та міжнародної кооперації

- Поглиблення партнерств між громадами Чернігівщини для спільної роботи з донорами
- Розвиток співпраці з містами-побратимами, міжнародними асоціаціями громад
- Створення спільних міжгромадських проєктів (екологія, енергобезпека, інфраструктура)

»»» Формування нової культури участі

- Залучення громадських організацій, бізнесу, молоді до співпраці з міжнародними партнерами
- Перехід від ролі «критиків» до співтворців рішень
- Інклюзивність, доступність, участь вразливих груп як стандарт проєктів відновлення

»»» Очікуваний результат для регіону

Реалізація запропонованих тактичних і стратегічних рекомендацій сприятиме:

- зміцненню довіри міжнародних партнерів до спроможності громад Чернігівщини діяти як надійні партнери у процесах відновлення;
- поступовому переходу від фрагментованої підтримки до більш системних підходів до відновлення і розвитку;
- посиленню спроможності громад формувати власний запит, пріоритезувати потреби та пропонувати рішення;
- позиціонуванню регіону як прикладу відновлення, заснованого на партнерстві та участі, з потенціалом масштабування на інші прикордонні й постраждалі території.

ОСВІТА І БІЗНЕС – СИНЕРГІЯ ДЛЯ ВІДНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ: НАПРАЦЮВАННЯ ПАНЕЛЬНОЇ ДИСКУСІЇ

Панельна дискусія була присвячена ролі освіти як ключового чинника формування людського капіталу та підвищення конкурентоспроможності регіону в умовах війни й повоєнного відновлення. Учасники зосередилися на пошуку практичних рішень, які дозволяють поєднувати короткострокові виклики воєнного часу зі стратегічними цілями розвитку громад і регіону.

»» Поєднання викликів воєнного часу зі стратегічним розвитком

Система освіти сьогодні функціонує в умовах постійної невизначеності, безпекових ризиків і демографічних втрат. Водночас саме в цей період закладається основа для майбутнього відновлення регіону.

Освітні заклади Чернігівщини змушені одночасно:

- адаптувати навчальний процес до кризових умов,
- зберігати якість освіти,
- і вибудовувати довгострокові партнерства з бізнесом та громадами.

Стратегічний розвиток освіти в умовах війни неможливий без постійної взаємодії з роботодавцями, розуміння потреб ринку праці та готовності до гнучких форматів навчання.

»» Вплив вищої освіти на конкурентоспроможність регіону

Окрему увагу приділено ролі закладів вищої освіти як центрів формування знань, інновацій і людського капіталу.

Конкурентоспроможність регіону та країни напряму залежить від:

- здатності університетів готувати фахівців, затребуваних економікою,
- розвитку прикладних досліджень та інновацій,
- інтеграції освіти у регіональні стратегії розвитку.

Ключові кроки для посилення цього впливу - розширення партнерств із бізнесом, залучення роботодавців до формування освітніх програм і розвиток практикоорієнтованого навчання.

»» Роль професійно-технічної освіти у реагуванні на потреби ринку праці

Професійно-технічні заклади були визначені як важливий інструмент оперативної відповіді на потреби регіонального ринку праці. Учасники наголосили, що саме ця ланка освіти має потенціал швидко адаптувати програми під запити бізнесу, особливо в умовах кадрового дефіциту.

Найбільш дієвими форматами співпраці освіти та бізнесу було визначено:

- дуальну освіту та навчання безпосередньо на виробництві;
- короткострокові сертифікатні програми;
- участь бізнесу у підготовці та оновленні навчальних програм;
- створення спільних центрів розвитку професійних і м'яких навичок.

»» Очікування бізнесу та дефіцитні компетентності

Представники бізнесу окреслили чіткий запит до системи освіти: випускники мають бути не лише фахово підготовленими, а й готовими до роботи в умовах змін. Серед найбільш дефіцитних навичок і компетентностей було названо:

- практичні професійні навички;
- критичне мислення та здатність до навчання впродовж життя;
- комунікаційні навички й уміння працювати в команді;
- відповідальність, адаптивність і ініціативність.

Підкреслено, що бізнес очікує від освіти системної взаємодії, а не разових контактів, і готовий долучатися до підготовки кадрів через наставництво, стажування та спільні освітні ініціативи.

»» Базові компетентності для майбутньої конкурентоспроможності

Учасники панелі дійшли спільного висновку, що вже сьогодні необхідно формувати набір базових компетентностей, які забезпечать конкурентоспроможність молодих фахівців у середньостроковій перспективі (3–5 років).

До них належать:

- професійна гнучкість і здатність до перекваліфікації;
- цифрові навички;
- підприємницьке мислення;
- навички самоуправління та відповідальності;
- розуміння європейських стандартів і практик.

»» Висновок

В умовах війни та повоєнного відновлення освіта і бізнес мають виступати не паралельними, а взаємопов'язаними системами, **синергія яких є ключовою передумовою економічної стійкості та конкурентоспроможності регіону**. Саме через узгодження освітніх стратегій із потребами ринку праці формується людський капітал, здатний забезпечити відновлення громад і довгостроковий розвиток Чернігівщини.

Ефективна взаємодія освіти та бізнесу має ґрунтуватися на системному партнерстві, спільному формуванні освітніх програм, розвитку практикоорієнтованого та дуального навчання, а також на готовності до гнучких форматів підготовки й перепідготовки кадрів. Особливу роль у цьому процесі відіграють заклади вищої та професійно-технічної освіти як центри швидкого реагування на кадрові виклики та осередки розвитку ключових компетентностей майбутнього.

СТРАТЕГІЧНІ МІРКУВАННЯ СИНЕРГІЯ ОСВІТИ ТА БІЗНЕСУ ЯК ОСНОВА ВІДНОВЛЕННЯ ТА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ РЕГІОНУ

Подані нижче міркування не є вичерпним переліком дій, а окреслюють напрями, в межах яких наявні практики можуть бути подальше поглиблені та масштабовані, а також сформовані нові.

»» Інтеграція освіти у стратегії відновлення та розвитку регіону

Освіта розглядається як один із ключових чинників відновлення регіону, що поєднує реагування на виклики воєнного часу з формуванням довгострокового людського капіталу.

Чому це важливо:

В умовах війни саме система освіти забезпечує збереження знань, навичок і потенціалу розвитку, а також впливає на рішення людей залишатися в громадах або повертатися до них після переміщення.

Подальший розвиток цих підходів можливий через:

- інтеграцію освітніх пріоритетів у регіональні та місцеві плани відновлення;
- узгодження розвитку освіти з економічними, соціальними та демографічними викликами регіону;
- підтримку гнучких форматів навчання, адаптованих до умов воєнного часу.

»» Посилення ролі вищої освіти у підвищенні конкурентоспроможності регіону

Система вищої освіти відіграє важливу роль у формуванні конкурентоспроможності регіону через підготовку кадрів, розвиток інновацій та прикладних знань.

Чому це важливо:

Без тісного зв'язку університетів з економікою та ринком праці регіон втрачає можливості для відновлення, модернізації та залучення інвестицій.

Подальший розвиток цих підходів можливий через:

- системну взаємодію закладів вищої освіти з бізнесом і громадами;
- залучення роботодавців до формування та перегляду освітніх програм;
- розвиток практикоорієнтованого навчання та прикладних досліджень.

»»» Професійно-технічна освіта як інструмент оперативної відповіді на потреби ринку праці

Професійно-технічна освіта визначається як ключовий інструмент швидкої адаптації до змін на регіональному ринку праці.

Чому це важливо:

В умовах кадрового дефіциту та структурних змін в економіці здатність швидко готувати та перенавчати фахівців є критично важливою для стійкості бізнесу та громад.

Подальший розвиток цих підходів можливий через:

- розвиток дуальної освіти та навчання безпосередньо на виробництві;
- впровадження короткострокових сертифікатних програм;
- спільну розробку навчального змісту за участі роботодавців;
- створення центрів розвитку професійних і м'яких навичок.

»»» Узгодження очікувань бізнесу та системи освіти

Стійка взаємодія між освітою та бізнесом ґрунтується на чіткому взаєморозумінні очікувань і потреб сторін.

Чому це важливо:

Розрив між підготовкою кадрів і реальними потребами бізнесу знижує ефективність інвестицій в освіту та стримує економічний розвиток регіону.

Подальший розвиток цих підходів можливий через:

- регулярний діалог між освітніми закладами та роботодавцями;
- залучення бізнесу до наставництва, стажувань і практичної підготовки молоді;
- формування спільної відповідальності за якість підготовки кадрів.

»»» Формування базових компетентностей для майбутньої конкурентоспроможності

Формування базових компетентностей молоді розглядається як стратегічне завдання освіти в умовах швидких змін.

Чому це важливо:

Компетентності, сформовані сьогодні, визначатимуть конкурентоспроможність фахівців і регіону в середньостроковій перспективі (3–5 років).

Подальший розвиток цих підходів можливий через:

- розвиток цифрових і підприємницьких навичок;
- формування професійної гнучкості та готовності до перекваліфікації;
- розвиток навичок самоуправління, відповідальності та командної роботи;
- інтеграцію європейських стандартів і практик у навчальні програми.

»» Партнерство освіти, бізнесу та громад як основа сталого розвитку

Синергія освіти, бізнесу та громад розглядається як ключова умова сталого розвитку регіону.

Чому це важливо:

Партнерські моделі дозволяють поєднати ресурси, знання та відповідальність різних сторін, забезпечуючи довгостроковий ефект від інвестицій у людський капітал.

Подальший розвиток цих підходів можливий через:

- формування довгострокових партнерств між освітніми закладами, бізнесом і громадами;
- координацію ініціатив у межах регіональних стратегій розвитку;
- залучення міжнародного досвіду та експертизи для посилення локальних рішень.

»» Спільне стратегічне бачення

Синергія освіти та бізнесу формує основу для відновлення Чернігівщини через розвиток людського капіталу, підвищення конкурентоспроможності та створення умов для сталого економічного зростання регіону в умовах війни та після Перемоги.

ЯК ПОСИЛИТИ СИНЕРГІЮ ОСВІТИ ТА БІЗНЕСУ ДЛЯ ВІДНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

Цей розділ деталізує практичні інструменти реалізації стратегічних підходів, викладених у попередньому блоці.

»» Вихідні принципи взаємодії освіти та бізнесу

Ефективна взаємодія освіти й бізнесу в умовах воєнного часу та повоєнного відновлення має ґрунтуватися на таких принципах:

- Партнерство, а не формальна співпраця — бізнес розглядається як співучасник формування освітнього змісту, а освіта — як стратегічний партнер розвитку економіки
- Практична орієнтованість — освітні програми мають відповідати реальним потребам ринку праці
- Гнучкість і адаптивність — здатність швидко реагувати на зміни в економіці та структурі попиту на кадри
- Довгостроковість — поєднання короткострокових рішень з формуванням стійкої системи розвитку людського капіталу
- Спільна відповідальність — участь освіти, бізнесу, громад і влади у підготовці та утриманні фахівців у регіоні

Ці принципи були визначені учасниками панельної дискусії та лягли в основу подальших рекомендацій.

ТАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

короткострокова перспектива: 6–18 місяців

»» Посилення практичної складової освіти

- Розширення форматів дуальної освіти та навчання безпосередньо на підприємствах
- Залучення бізнесу до організації стажувань, практик і наставництва для студентів і учнів
- Запровадження короткострокових сертифікатних програм для швидкої підготовки та перекваліфікації кадрів

»» Оперативна взаємодія освіти та бізнесу

- Створення регулярних майданчиків діалогу між освітніми закладами та роботодавцями
- Залучення бізнесу до перегляду та оновлення навчальних програм
- Формування спільного розуміння актуальних і дефіцитних компетентностей

»» Підтримка молоді на етапі входження в професію

- Розвиток центрів кар'єрного консультування та розвитку м'яких навичок
- Інформування молоді про можливості працевлаштування в регіоні
- Підтримка перших робочих місць і адаптації молодих фахівців на підприємствах

СТРАТЕГІЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

середньо- та довгострокова перспектива: до 2030 року

»» Перехід до системної співпраці освіти та бізнесу

- Формування сталих партнерств між освітніми закладами та підприємствами регіону
- Інституціоналізація участі бізнесу у формуванні освітньої політики на регіональному рівні
- Інтеграція освіти в регіональні стратегії економічного розвитку

»» Інвестиції в людський капітал як стратегічний пріоритет

- Пріоритизація інвестицій у:
 - освіту і професійну підготовку;
 - перекваліфікацію дорослого населення;
 - розвиток молоді та утримання фахівців у регіоні
- Поєднання освітніх ініціатив із розвитком місцевого бізнесу та підприємництва

Людський капітал визначено ключовим і найбільш стійким ресурсом відновлення регіону.

»» Розвиток професійно-технічної освіти як основи регіонального ринку праці

- Модернізація матеріально-технічної бази закладів професійної освіти
- Орієнтація програм підготовки на реальні потреби економіки регіону
- Розвиток співпраці ПТО із середнім і малим бізнесом

»» Формування культури навчання впродовж життя

- Розвиток системи безперервної освіти для різних вікових груп
- Підтримка програм перекваліфікації та підвищення кваліфікації
- Заохочення роботодавців до інвестування у розвиток компетентностей працівників

»» Очікуваний результат для регіону

Реалізація запропонованих тактичних і стратегічних рекомендацій сприятиме:

- посиленню відповідності освіти потребам регіонального ринку праці;
- підвищенню конкурентоспроможності бізнесу та людського капіталу регіону;
- утриманню молоді та фахівців у громадах Чернігівщини;
- формуванню сталої моделі відновлення через синергію освіти, бізнесу, громад і влади.

КОНТАКТИ

**ГО «Центр Добročин»
вул. Жабинського 13, к. 42
м. Чернігів, 14017**

 Email: Dobrocn@gmail.com

 Website: www.dobrochyn.org.ua

 Facebook: <https://www.facebook.com/Dobrochyn>

Брошура підготовлена громадською організацією «Центр Добročин» в межах проєкту «Стійка Чернігівщина: відновлення через партнерство», що є частиною проєкту «Імпульс».

Проєкт «Імпульс» реалізується Міжнародним фондом «Відродження» та Фондом Східна Європа за фінансування Норвегії (Norad) та Швеції (Sida).

Зміст матеріалу не обов'язково відображає позицію Міжнародного фонду «Відродження», Фонду Східна Європа, Уряду Норвегії та Уряду Швеції.